

Kohti yhdenvertaista Turkua

ALIO

Minna Lahti

Turku puhkesi jälleen sateenkaaren väreihin, kun 30.7.–5.8.2018 vietettiin Turku Pride -viikkoa. Turku Pride on kasvanut viime vuosina yhä näkyvämmäksi osaksi Turun kesää. Turun kaupunki on ottanut osaa tapahtumaan muun muassa sateenkaariliputuksilla ja tänä vuonna kaupunginjohtaja Minna Arve toimi Priden virallisena kummina. Yhdenvertaisuus nimetään Turun kaupunkistrategian yhdeksi toimintalupaukseksi ja vaikuttajat ovat sitoutuneet yhdenvertaisuuden toteuttamiseen.

Tästä huolimatta monet sateenkaari-ihmiset (seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt) kuvaavat kokemuksiaan kaupungin tuottamista pal-

veluista sanoilla ”ymmärtämättömyys”, ”ammatilaisen hämmennys”, ja joissain tapauksissa jopa ”epäasiallisuus” ja ”syrjintä”.

Jotta yhdenvertaisuus toteutuisi kaikissa kaupungin palveluissa, olisi hyödyllistä pohtia kriittisesti yhteiskunnassa ilmenevää sukupuolen ja seksuaalisuuden normittamista.

Normittamisella tarkoitetaan ihmisen ominaisuuksien soveltamista ”lokeroihin”, jotka nähdään yhteiskunnassa normaaleina. Normittamisella voi olla useita negatiivisia vaikutuksia ihmisen elämään.

Ihminen voi joutua tahtomattaan lokeroitukseksi johonkin, joka rikkoo hänen oikeutensa määrätellä tai olla määrittelemättä identiteettiään. Normittamisella voidaan tulla hyvin lähelle ihmiselle henkilökohtaisia ja herkkiä asioita.

Äärimmäisyyteen vietynä, normittaminen voi tuottaa syrjintää ja suvaitsematto-

muutta niitä ihmisiä kohtaan, jotka jollain tavalla rikkovat näitä normeja.

Normittamiseen ei aina liity tahallista oikeuksien ja yksityisyyden rikkomista tai syrjintää, vaan taustalla voivat olla opitut käsitykset yhteiskunnasta, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta.

Sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät normit ohjaavat yhä monessa määrin yhteiskuntaa.

Sukupuolinormeilla tarkoitetaan yleistä sukupuolen kahtiajakoa, jossa mies/nainen, maskuliinisuus/feminiinisyys nähdään vastakkaisina, toisiaan täydentävinä, eikä muiden sukupuolten olemassaoloa tunnusteta.

Seksuaalisen suuntautumisen normeista yleisin on heteronormatiivisuus. Heteronormatiivisuus on yhteiskunnassa ilmenevä oletus siitä, että normaali

seksuaalisen suuntautumisen muoto on heteroseksuaalisuus, ja muut seksuaalisen suuntautumisen muodot ovat jollain tavalla poikkeavia tästä normista.

Perehdyn väitöskirjassani sateenkaarinuorten kohtaamiseen terveydenhuollossa. Vaikka sateenkaari-ihmisten yhdenvertaisuus on parantunut viime vuosina, kansainväliset ja kansalliset tutkimukset osoittavat, että sateenkaarinuoret kokevat yhä sukupuoli- ja heteronormatiivisuutta terveydenhuollossa.

Normatiivisuudella voi olla useita negatiivisia vaikutuksia nuoreen: sateenkaarinuoret kokevat muun muassa jäävänsä ilman tarvitsemaansa apua, tukea tai ymmärrystä.

Joissakin tapauksissa terveydenhuollon ammattilaisen käytös on ollut jopa epäasiallista ja syrjivää nuorta kohtaan. Normi-

kriittisyys on yksi tapa kehittää sateenkaarinuorten kohtaamista yhdenvertaisempaan suuntaan.

Normikriittisyys tarjoaa mahdollisuuden pyrkiä kyseenalaistamaan opittuja käsityksiä siitä, millaiset sukupuolet ja seksuaaliset suuntautumiset ovat normaaleja. Normikriittisyys voi tuoda esiin itselle mahdollisesti tiedostamattomia ja rutinoituneita tapoja kohdata ihmisiä, esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisena, joista monet Turun kaupunki työllistää.

Normikriittisyys sateenkaarinuorten kohtaamisessa on nuoren omien rajojen ja identiteetin kunnioittamista. Terveydenhuollossa tämä voi tarkoittaa sitä, että ammattilainen antaa nuorelle tilaa kertoa siitä, kuka hän on ihmisenä.

Lisäksi normikriittisyys antaa nuorelle mahdolli-

suuden tulla terveydenhuollon palveluiden piiriin sellaisena kuin on, ilman, että se aiheuttaa ammatilaisessa hämmennystä, ymmärtämättömyyttä, sivuuttamista tai syrjintää.

Nuorten terveyteen ja hyvinvointiin panostaminen ei ole turhaa. Jokainen nuori, myös sateenkaari- nuori, luovat kaupunkimme uutta sukupolvea, ja heissä elää tulevaisuus.

Jos teemme Turusta yhdenvertaisuutta noudattavan kaupungin myös terveydenhuollon alueella, voimme rakentaa nuorille uudenlaisen yhteiskunnallisen esimerkin. Esimerkin, jossa jokainen on yhdenvertaisessa asemassa, ja myös sateenkaari-ihmiset olisivat normaali osa Turkua.

Kirjoittaja on tohtorikoulutettava Turun yliopiston hoitotieteiden laitoksella.